

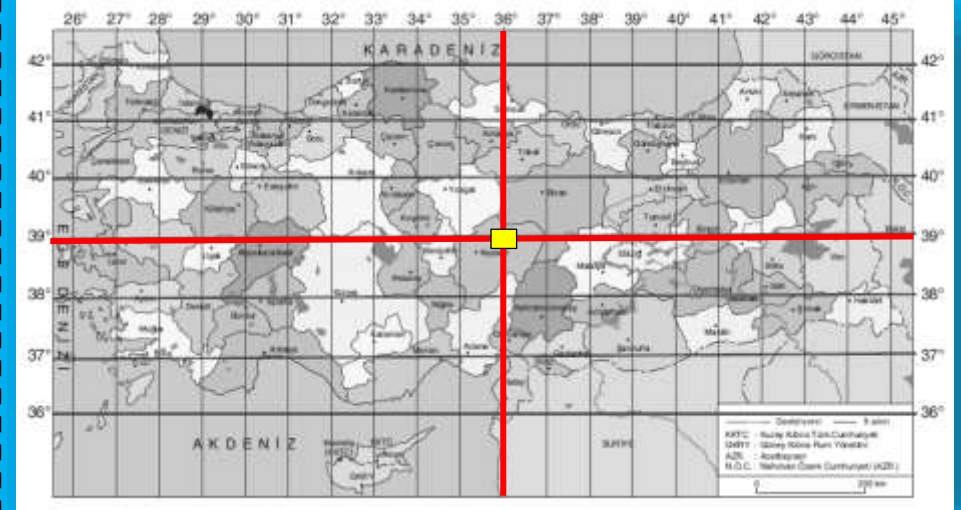
3.ÜNİTE

İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER DÜNYA'NIN NERESİNDEYİZ

Evimizin iş yerimizin ya da çevremizdeki herhangi bir yerin adresini tanımlarken belirli yer yön isimlerinden caddelerden ve sokaklardan yararlanırız. Dünyanın herhangi bir yerini tarif ederken de **Ekvator**, **Meridyen (Boylam)**, **Paralel(enlem)**, **Greenwich**, **Doğu**, **Batı** gibi bazı kavramları kullanmak zorundayız.

Harita üzerinde bir yerin adresini tarif ederken yukarıdan aşağıya ve soldan sağa doğru uzanan çizgilerden faydalanırız. Örneğin yan tarafta bulunan harita üzerinde işaretli noktanın adresi (Coğrafi Konumu) **36° doğu meridyeni ile 39° kuzey paralelidir**.

COĞRAFİ KONUM

Bir yerin **Dünya üzerinde bulunduğu konuma** coğrafi konum denir. Coğrafi konum **Matematik (Mutlak) Konum ve Özel (Göreceli) konum** olarak ikiye ayrılmaktadır.

Matematik (Mutlak) Konum: Bir yerin ekvatora ve Greenwich e göre göre konumudur.

Özel (Göreceli) Konum: Bir yerin kıtalara okyanuslara, boğazlara enerji kaynaklarına... yakınlığı.

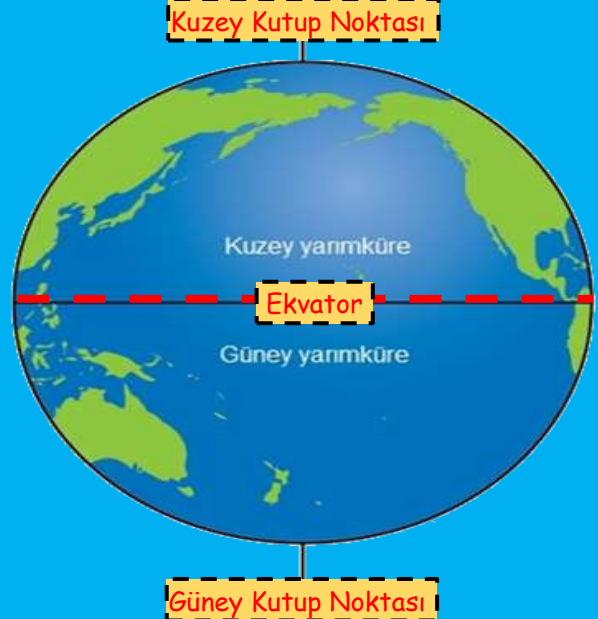
3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER DÜNYA'NIN NERESİNDEYİZ

BİR YERİN MATEMATİK KONUMUNU TANIMLARKEN BİLMEMİZ GEREKEN BAZI KAVRAMLAR

EKVATOR

Dünyayı kuzey ve güney olarak iki eşit parçaya ayıran hayali çizgiye **Ekvator** denir.

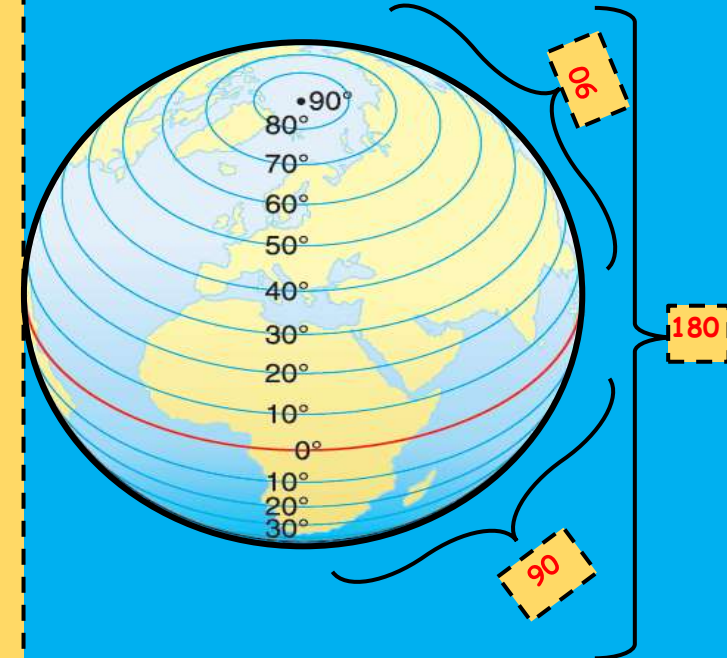
- **Başlangıç** Paralelidir
- **En uzun** paralel dairesidir.
- Ekvatorun kuzeyine **Kuzey Yarım Küre** güneyine **Güney Yarım Küre** denir.

PARALEL (ENLEM)

Dünya üzerinde bir derecelik açı ile **sağ sol doğrultuda Ekvatora paralel, enlemesine** uzanan **dairelere Paralel** ya da **Enlem** denir.

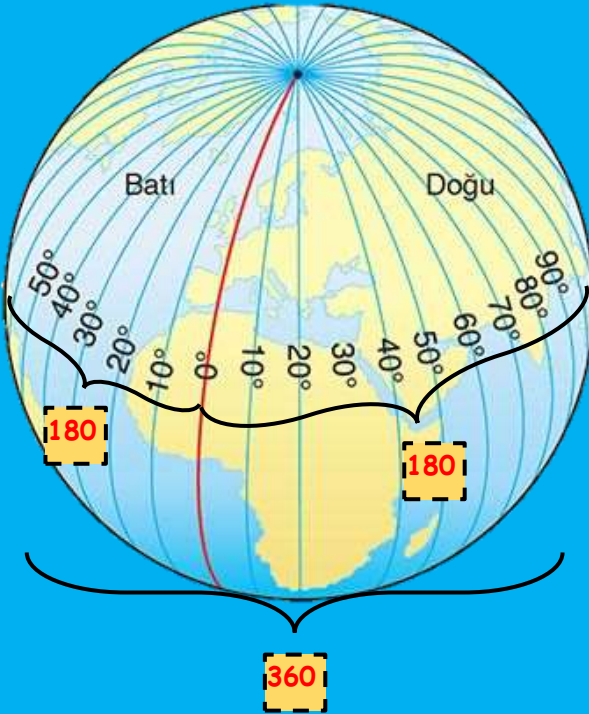
- **90 Kuzey** yarım kürede **90 güney** yarım kürede olmak üzere **toplam 180 adet** paralel dairesi vardır.
- **En uzun** paralel dairesi 0° paraleli **Ekvator**dur.
- Paralellerin **boyları ekvator**dan **Kutuplara doğru kısalır**.
- Paralellerin **açısı ekvator**dan **kutuplara doğru artar**.
- Ardışık **iki paralel arasında** her yerde **111 km mesafe** bulunur.
- Ekvatorun **kuzeyinde** bulunanlara (**yukarı doğru artar**) **kuzey paralelleri** **güneyinde** bulunanlara (**Aşağıya Doğru artar**) **güney paralelleri** denir.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER DÜNYA'NIN NERESİNDEYİZ

MERİDYEN (BOYLAM)

Dünya üzerinde **bir kutup noktasından başlayıp diğer kutup noktasına** ulaşan yarım çember daireye **Meridyen** ya da **Boylam** denir.

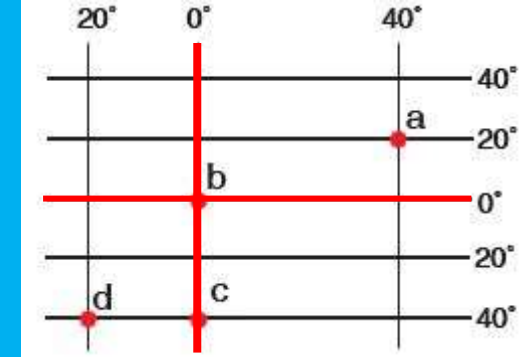
- **Başlangıç meridyeni** Londra da ki Greenwich gözlem evinden geçen **Greenwich** meridyenidir.
- Greenwich in **doğusunda 180 batısında 180** olmak üzere **toplam 360** tane Meridyen bulunur.
- Tüm meridyenlerin **boyları eşittir**.
- İki meridyen arasında Ekvatorda **111 km** vardır ve kutuplara doğru gidildikçe daralmaktadır.
- İki meridyen arasında her yerde **4 dk. zaman farkı** vardır.
- Greenwich in Doğusunda bulunan meridyenlere **doğu meridyenleri (Doğuya Doğru Artar)** batısında bulunan meridyenlere **batı meridyenleri (batıya doğru artar)** denir.

COĞRAFİ KOORDİNAT SİSTEMİ

Bir yerin paralel ve meridyen değerlerine göre dünya üzerinde bulunduğu konuma denir.

Bir Yerin Koordinatı Belirlerken Sırası ile:

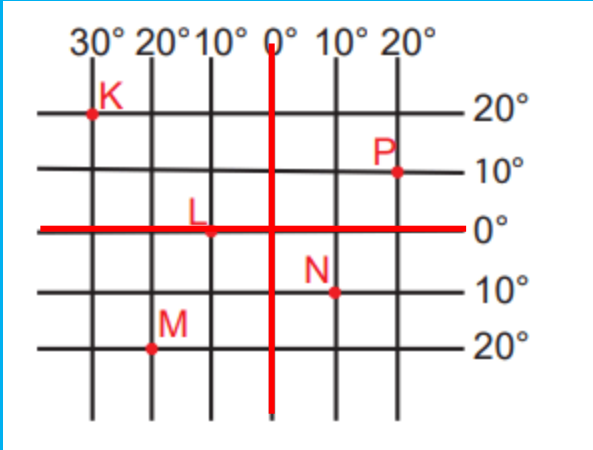
1: O yer Ekvatorun kuzeyinde mi Güneyinde mi olduğu belirlenir. Bunu belirlerken sayılar **yukarı doğru artıyorsa o nokta kuzey yarım kürede, aşağıya doğru artıyorsa Güney yarım kürededir.**

A noktası Ekvatorun kuzeyinde yani kuzey yarım kürede **B** noktası ekvatorun üzerinde **C** noktası ve **D** noktası ekvatorun güneyinde yani güney yarım kürede yer alır.

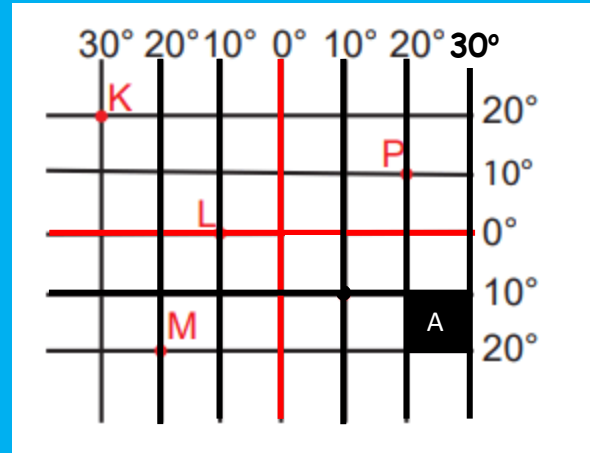
3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER DÜNYA'NIN NERESİNDEYİZ

2: O yer *Greenwich in doğusunda mı batısında mı* olduğu belirlenir. Bunu belirlerken sayılar sağa doğru artıyorsa doğuda (Doğu Meridyenleri) sola doğru artıyorsa batıda (Batı Meridyenleri)

K, L, M noktaları sayılar sola doğru arttığı için **batı** yarım kürede **P ve N** noktaları ise sayılar sağa doğru arttığı için **doğu** yarım kürede yer alır.

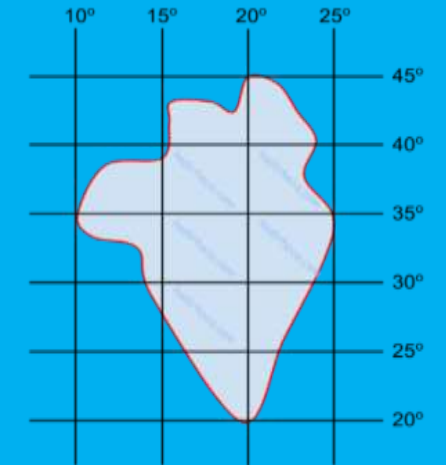
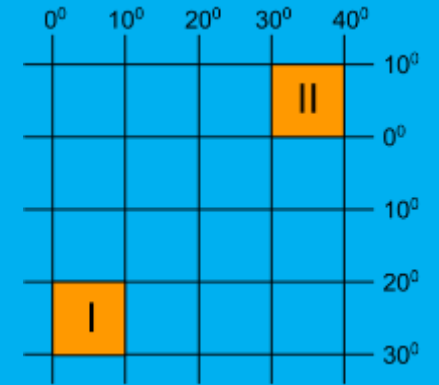
3: O yerin Paralel ve meridyen değerleri belirlenir ve koordinatı tespit edilir.

Örneğin K noktası Ekvatorun 20° kuzeyinde Greenwich in 30° batısında yer almaktadır.

Taralı A bölgesi Greenwich in doğusunda Ekvatorun güneyindedir. Buna göre 20 ve 30 doğu meridyenleri ile 10 ve 20 güney paraleli arasındadır.

Sizlerde aşağıdaki taralı alanların koordinatlarını belirleyebilirsiniz.

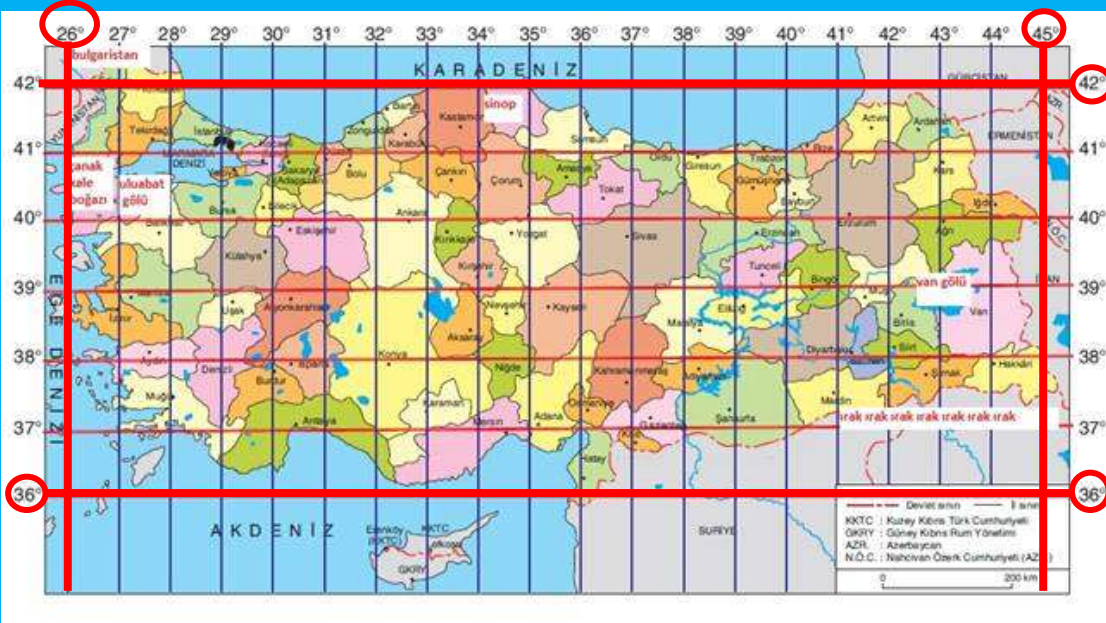

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER DÜNYA'NIN NERESİNDEYİZ

TÜRKİYE'NİN MATEMATİK (MUTLAK) KONUMU

Ülkemiz 26-45 doğu meridyeni ile 36-42 kuzey paralelleri arasında yer almaktadır.

ÜLKEMİZİN MATEMATİK KONUMUNDAN DOLAYI

- Ülkemiz Ekvator'un kuzeyinde, başlangıç meridyeninin ise doğusunda yer almaktadır.
- Ülkemizin en kuzeyi ile en güneyi arasında 6 paralel fark ve 666 km uzaklık vardır.
- Ülkemizin en doğusu ile en batısı arasında 19 meridyen fark ve 76 dakikalık yerel saat farkı bulunur.
- Ülkemizde dört mevsim belirgin olarak yaşanır.
- Ülkemiz, Ekvator'un kuzeyinde yer aldığı için güneyden kuzeye doğru gidildikçe güneş ışınlarının gelme açısı küçülürken sıcaklık genel olarak azalır. Örneğin, Akdeniz'den Karadeniz'e doğru gidildikçe deniz suyu sıcaklığı azalmaktadır.
- Ülkemizde dağların kuzey yamaçları güney yamaçlarından daha soğuktur.
- Ülkemizde kuzeyden esen rüzgârlar sıcaklığı düşürürken, güneyden esen rüzgârlar sıcaklığı yükseltir.

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER DÜNYA'NIN NERESİNDEYİZ

TÜRKİYE'NİN ÖZEL (GÖRECELİ) KONUMU

Ülkemizin kıtalara, okyanuslara, denizlere, ticaret yollarına, geçitlere, boğazlara, yeryüzü şekillerine, maden, sanayi ve ticaret bölgelerine göre konumudur.

Ülkemiz Üç kıtanın ortasında, zengin enerji kaynaklarına sahip, üç tarafı denizlerle çevrili, İstanbul ve Çanakkale boğazına sahip, yükseltisi batıdan doğuya doğru artan ... bir ülkedir.

KITALAR VE OKYANUSLAR

Yeryüzündeki yedi büyük kara parçasından her birine **kıta** denir. Dünyada **Asya, Avrupa, Afrika, Kuzey Amerika, Güney Amerika, Okyanusya, Antarktika** kıtaları bulunur.

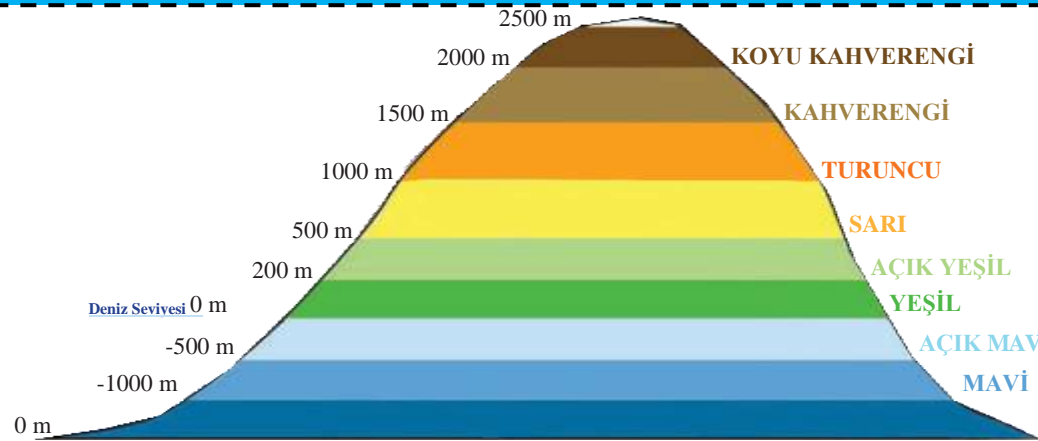
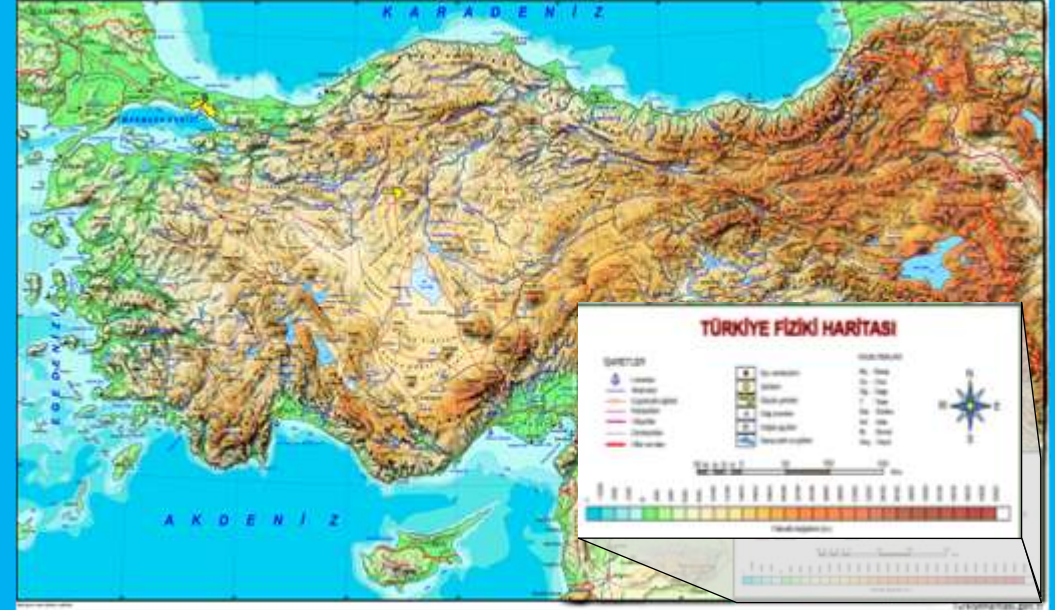
Okyanus ise kıtaları birbirinden ayıran ana deniz olarak tanımlanan **büyük su kütlesidir**. **Atlas Okyanusu, Büyük Okyanus ve Hint Okyanusu** olmak üzere üç okyanus bulunmaktadır.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

FİZİKİ COĞRAFYA, iklimin, yer şekillerinin, bitki örtüsünün, toprakların ve suyun özelliklerini araştıran bir bilim dalıdır. Kısaca **yer yüzünün dış yapısını ya da maddi yapısını** inceleyen bir bilim dalıdır.

FİZİKİ HARİTA: Bir bölgenin **yer şekillerini yani dağlarını, ovalarını, platolarını, vadilerini, akarsularını ve göllerini** göstermede kullanılan haritalardır. Fizikî haritalarda yer şekillerini daha belirgin gösterebilmek ve yer şekillerinin daha iyi anlaşılmasını sağlamak için **yükselti basamaklarına göre renk verilir**. Haritanın lejantına (harita anahtarı) bakarak renklerin hangi yükselti değerini ifade ettiğini anlarız.

Fiziki haritaların üzerinde bulunan **renklerin her birinin bir anlamı** mevcuttur. Yan tarafta verilen görsele bakarak fiziki haritalardaki **renklerin hangi yükseltiyi ya da denizlerin hangi derinliği** ifade ettiğini anlayabiliriz.

Yeşil renkten **kahverengi** ye doğru yükseltinin arttığını **açık mavid**en **koyu maviye** doğru denizin derinleştiğini anlayabiliriz.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

BAZI ÖNEMLİ FİZİKİ COĞRAFYA ŞEKİLLERİ

DAĞ

Çevresine göre yüksek olan ve tabandan zirveye doğru yamaçları eğimli olan yeryüzü şeklidir.

Bulunduğu yerde tek başına olanlara tek dağ, birbiri ardınca sıralananlara sıradağ denir. Ağrı dağı Tek dağ Toros dağları sıradağdır.

PLATO

Akarsular tarafından derin yarılmış, çevresine göre yüksekte olan geniş düzlüklerdir.

Cihanbeyli, Obruk, Bozok, Uzunyayla, Erzurum -Kars platosu buna örnektir.

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

OVA

Çevrelerine göre alçakta kalmış, eğimi az olan geniş düzlüklerdir.

Kıyı ovalar alçak olduğu için **yeşil** renkle, iç kesimlerdeki **ovalar** biraz da yüksek olduğu için **sarı** renkle gösterilirler.

VADI

Bir akarsuyun, **yatağını** (aktığı yeri) **aşındırarak oluşturduğu** V yada U biçimindeki yeryüzü şeklidir. Aksaray’da bulunan Ihlara Vadisi örnektir.

AKARSU

Yağmur, kar, buzul ya da kaynak suyuyla beslenen; belirli **bir yatak boyunca sürekli veya zaman zaman akan** sudur. **İrmak** ya da **Nehir** de denir. Kızılırmak, Yeşilirmak gibi

GÖL

Karalar içindeki çukurluklarda biriken durgun **su kütleleridir**. Dört tarafı karalarla çevrilidir. Tuz Gölü, Van Gölü gibi

KÖRFEZ VE KOY

Denizin **karaya doğru giren büyük ve geniş girintilerine** Körfez denir. İskenderun Körfezi, Antalya Körfezi gibi.

Denizin karaya doğru giren **küçük ve dar girintilerine Koy** denir.

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

ADA

Dört tarafı suyla çevrili olan kara parçasıdır. Örneğin Kıbrıs adası, Rodos adası

YARIMADA

Üç tarafı sularla çevrili bir tarafı karaya bağlı kara parçasıdır.

DENİZ

Yerkabuğunun çukur bölümlerini dolduran, birbiriyle bağlantılı olan tuzlu su kütleleridir.

DELTA OVASI

Akarsuların deniz kenarında toprak biriktirmesi ile oluşan üçgen şeklindeki ovalardır. Örneğin Çukurova

TÜRKİYE’NİN İKLİMLERİ VE ÖZELLİKLERİ

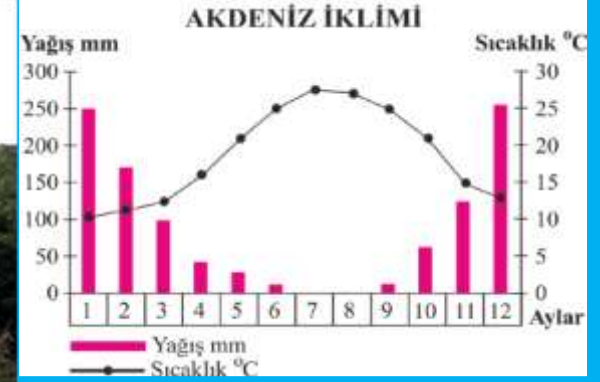
Geniş bir bölge içinde ve uzun yıllar boyunca değişmeyen ortalama hava koşullarına iklim denir. Dünyada 40° enlemi civarında Akdeniz İklimi görülmektedir. Ülkemizin tamamında da Akdeniz iklimi görülmesi gerekirken iklimi etkileyen bazı faktörlerden dolayı Akdeniz iklimi, Karadeniz iklimi ve Karasal iklim olmak üzere üç farklı iklim tipi görülür.

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE'NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

AKDENİZ İKLİMİ:

- Akdeniz ve Ege bölgesi ile Marmara bölgesinin güneyinde görülür.
- Yazlar sıcak ve kurak kışlar ılık ve yağışlıdır.
- Bitki örtüsü her mevsim yeşil kalan kısa boylu çalı ve ağaçlardan oluşan **Makidir**.
- Güneşli gün sayısı fazla olduğu **deniz turizmi ve seracılık** gelişmiştir.

KARADENİZ İKLİMİ:

- Karadeniz bölgesinde ve Marmara bölgesinin kuzeyinde görülür.
- Her mevsim yağışlı ve ılımandır.
- Bitki örtüsü her mevsim yağış olduğu için **Ormandır**.
- Yağıştan dolayı Güneşli gün sayısı azdır. Çay Fındık gibi ürünler yetiştirilir.
- Yayla turizmi yapılmaktadır.

KARASAL İKLİM:

- İç Anadolu, Doğu ve Güneydoğu Anadolu ile Marmara'nın batısında görülür.
- Yazlar sıcak ve kurak Kışlar soğuk ve kar yağışlıdır.
- Bitki örtüsü ilk bahar yağışları ile yeşeren yaz sıcağı ile sararan **Bozkırdır (step)**.
- Doğu Anadolu'da büyükbaş hayvancılık geri kalan yerlerde Küçükbaş hayvancılık yapılmaktadır.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

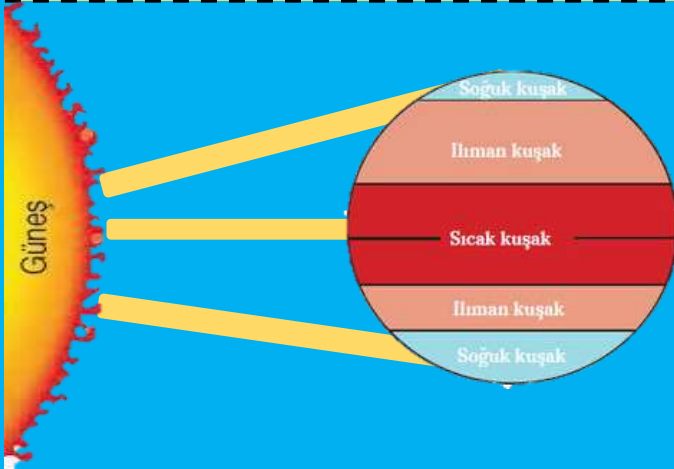
İKLİMİ ETKİLEYEN FAKTÖRLER

Enlem Bakı Rüzgarlar Yükselti Denizellik Dağların Uzunluk Yönü

ENLEM (EKVATORA UZAKLIK)

Dünyanın şeklinden dolayı güneş ışınları Ekvator ve çevresine daha dik açıyla gelir ve daha sıcaktır Ekvatordan uzaklaştıkça güneşin geliş açısı düşer ve hava soğur. Kısaca Ekvatora yakın olan yerler daha sıcak Ekvatora uzak yerler daha soğuktur. Ülkemiz ise kuzey yarım kürede olduğu için güney kısımları daha sıcak kuzey kısımları daha soğuktur. (Ancak iklimi etkileyen diğer sebeplerden dolayı sıcaklık düzenli dağılmaz)

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

BAKI

Bir yerin **güneşe dönük olma güneşi görme ya da bakma** durumudur. Kuzey yarım kürede dağların güney yamaçları güneşi gördüğü için daha sıcaktır, kuzey yamaçları güneşi az gördüğü için daha soğuktur. Güney yarım kürede ise tam tersidir.

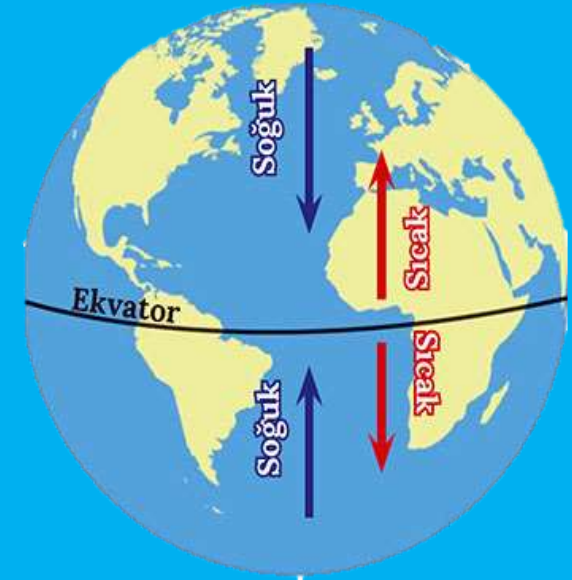

RÜZGARLAR

Kutuplardan esen rüzgârlar sıcaklığı düşürür Ekvatordan esen rüzgarlar havayı ısıtır. Kuzey yarım kürede Kuzeyden gelen hava soğuk Güneyden gelen hava sıcaktır. (Güney yarım kürede tam tersidir.) Ülkemizde ise **Kuzeyden gelen rüzgarlar havayı soğutur güneyden gelenler havayı ısıtır.**

KaYIP SaKaL Şeklinde kotlayabilirsiniz.

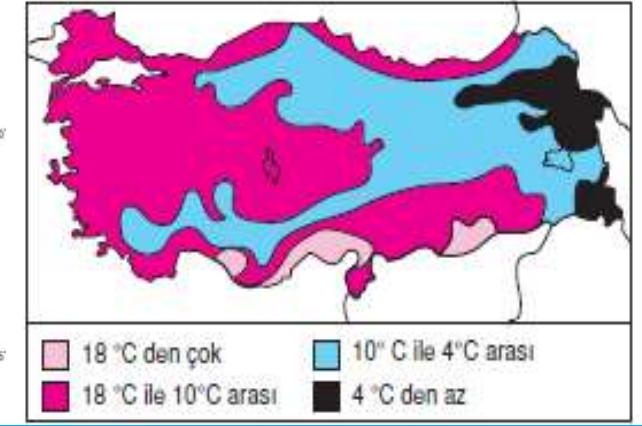
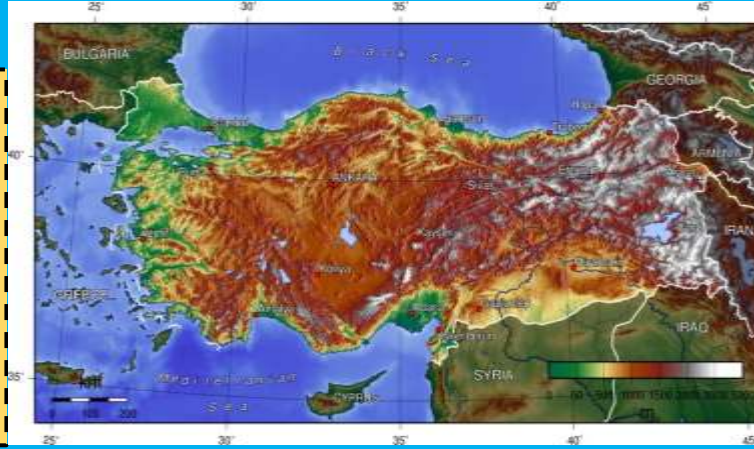

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

YÜKSELTİ

Yükselti arttıkça hava sıcaklığı düşmektedir. Her 200 metrede hava sıcaklığı 1° düşmektedir. Ülkemizde de yükselti iç kesimlerde ve doğuda daha fazladır. Bundan dolayı iç kesimler ve Doğu bölgesi daha soğuktur.

DAĞLARIN UZANIŞ YÖNÜ

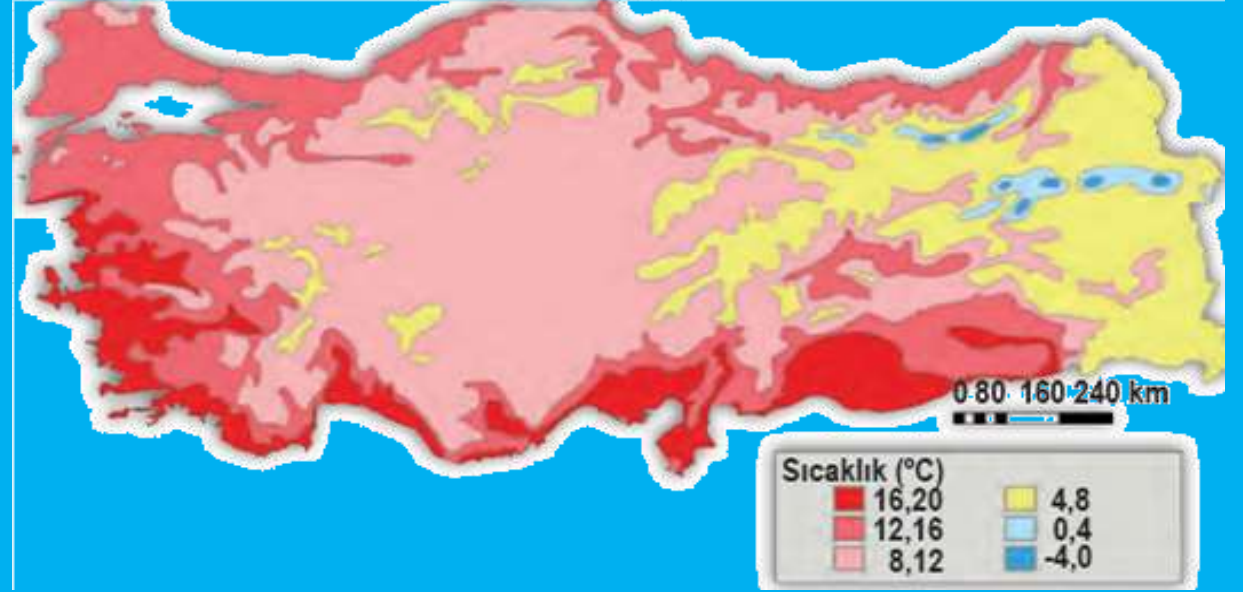
Dağlar denize dik uzanınca denizden gelen sıcak hava iç bölgelere ulaşırken dağlar denize paralel uzanınca denizden gelen sıcak hava dağlara çarparak geri dönmekte ve iç bölgelere ulaşamamaktadır. Ülkemizde de Ege bölgesinde dağlar dik uzandığı için sıcak hava iç bölgelere uzanmakta ancak Akdeniz ve Karadeniz de dağlar denize paralel uzandığı için sıcak hava iç bölgelere ulaşamamaktadır.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN FİZİKİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

DENİZELLİK - KARASALLIK

Karalar erken ısınıp erken soğur, denizler ise geç ısınıp geç soğur. Denizler karalar üzerinde; kış mevsiminde ılıman, yaz mevsiminde ise serin bir etki yaparak sıcaklığı dengeler. Bu nedenle ülkemizdeki kıyı kesimlerinde iklim ılıman iç kesimlerde soğuktur. Örneğin kış mevsiminde Samsun, Kayseri'ye göre daha sıcaktır. Bunun nedeni Samsun'un deniz kıyısında, Kayseri'nin ise iç kesimlerde yer almasıdır.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERÎ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Beşerî coğrafya, insanların **tarım, sanayi, ulaşım, yerleşme, nüfus**, vb. faaliyetler ile çevre üzerinde yaptığı ya da yapmakta olduğu değişiklikleri inceleyen bilim dalıdır.

NÜFUS: Sınırları belli bir alanda yaşayan insan sayısına **nüfus** adı verilir. Nüfus, bir yaşam alanı ve bir sayı ile belirtilir. Örneğin; Dünya'nın nüfusu, Avrupa Kıtası'nın nüfusu, Türkiye'nin nüfusu, İstanbul'un nüfusu... gibi.

- Ülke nüfusunun ne kadar olduğunun hesaplanması amacıyla geçmiş dönemlerde nüfus sayımları yapılmıştır. **Türk tarihinde ilk nüfus sayımı II. Mahmut döneminde askerlik yapabilecek ve yeni vergi kaynaklarını** tespit edebilmek amacıyla 1831 yılında nüfus sayımı yaptırmıştır. **Cumhuriyet döneminde ilk düzenli nüfus sayımı 1927 yılında yapılmıştır.**
- Gelişen teknoloji sayesinde **2007 yılında ülkemizde Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi'ne** geçilmiştir.
- Ülkemizde Nüfus sayımını **TÜİK (Türkiye İstatistik Kurumu)** yapmaktadır.

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERÎ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

Ülkemizde nüfus her yere düzenli şekilde dağılmamıştır. Bazı yerlerde nüfus fazla yoğunlaşmışken bazı yerlerde nüfus daha seyrek.

Nüfusun her yere eşit dağılmamasının sebepleri.

Doğal Faktörler

- İklim
- Yeryüzü Şekilleri.
- Su Kaynakları.
- Bitki Örtüsü
- Toprağın yapısı

Beşerî Faktörler

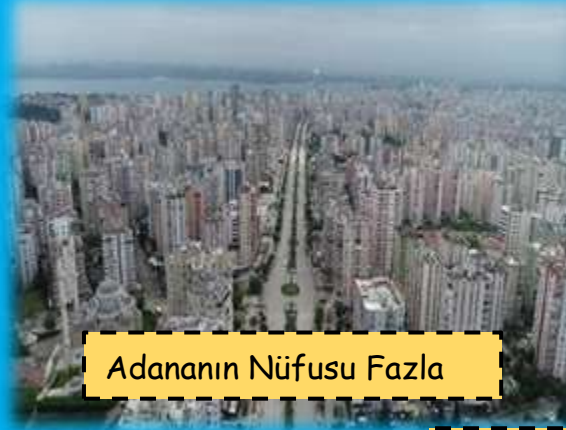
- Tarım
- Sanayi ve Ticaret
- Ulaşım
- Turizm
- Madencilik

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERÎ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

DOĞAL FAKTÖRLER

İKLİM

İklimi ılıman olan yerlerde nüfus daha yoğun olurken iklimi soğuk olan yerlerde nüfus yoğunluğu daha azdır. Ülkemizde deniz kıyısında bulunan ya da yükseltisi az olan yerlerin iklimi ılıman olduğu için nüfusu fazla ancak doğu Anadolu bölgesi soğuk olduğu için nüfusu azdır.

Adana'nın Nüfusu Fazla

Ardahan'ın Nüfusu Az

YERYÜZÜ ŞEKİLLERİ

Dağlık ve engebeli yerlerde nüfus azken yer şekillerinin daha sade olduğu yerlerde nüfus daha fazladır. Örneğin yer şekilleri engebeli olan Hakkâri’de nüfus azken yer şekilleri sade olan İzmir’de nüfus fazladır.

İzmir'in Nüfusu Fazla

Hakkâri'nin Nüfusu Az

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERÎ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

SU KAYNAKLARI

Su kaynaklarının yetersiz olduğu yerler seyrek nüfusludur. İnsanlar genellikle su kaynaklarının çevresini tercih ettiği için bu yerlerde nüfus fazladır.

BİTKİ ÖRTÜSÜ

Ormanların gür olduğu ya da bitki örtüsünün hiç olmadığı alanlar yerleşime uygun olmadığı için buralarda nüfus daha azdır.

TOPRAĞIN YAPISI

Toprağın verimli olduğu alanların çevresi insanlar tarafından yerleşim yeri olarak daha çok tercih edilir. Toprağın yapısının verimsiz olduğu yerlerde ise nüfus azdır.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

BEŞERİ FAKTÖRLER

TARIM

İklimin ılıman, yeryüzü şekillerinin sade ve su kaynaklarının yeterli olduğu yerlerde tarım gelişmiştir. Bu nedenle ülkemizde tarımın yapıldığı ova ve platolarda nüfus fazladır.

TURİZM

Turizmin geliştiği alanlarda turistik tesisler bulunur. Bu durum iş imkânları sağladığı için nüfus da buralarda daha yoğundur. Antalya buna örnektir.

SANAYİ VE TİCARET

İklim ve yeryüzü şekillerinin uygun, ulaşımın kolay olduğu yerler sanayi tesisi kurmak için uygundur. Sanayi ve ticaretin geliştiği yerlerde iş imkânları fazla olduğu için nüfus da buralarda daha fazladır

ULAŞIM

Ulaşım, beşerî faaliyetleri etkilemektedir. Yeryüzü şekillerinin düz ve sade olduğu yerlerde ulaşım daha kolay gelişebilir. Ulaşımın rahat yapıldığı alanlarda nüfus daha fazladır.

MADENCİLİK

Madencilik faaliyetlerinin yapıldığı yerlerde iş imkânlarının fazla olması nüfusun da fazla olmasını sağlamaktadır. Zonguldak ve Batman buna örnektir.

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

ÜLKEMİZİN EKONOMİK FAALİYETLERİ

TARIM

HAYVANCILI

SANAYİ

TİCARET

MADENCİLİK

TURİZM

ULAŞIM

ORMANCILIK

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

ÜLKEMİZDE TARIM

İnsanların ilk çağlardan beri yaptığı en temel ekonomik faaliyet tarımdır. Çünkü tarım hem temel besin maddelerinin kaynağı hem de sanayi ürünleri için ham madde kaynağını oluşturur. Tarım **İklimin ılıman, yeryüzü şekillerinin sade ve su kaynaklarının yeterli olduğu yerlerde tarım gelişmiştir.** Ülkemizde, iklim ve yeryüzü şekillerinin uygun olduğu **kıyı kesimlerde daha yoğun yapılmaktadır.** Bu nedenle **Çukurova, Bafra ve Çarşamba Ovaları nüfusun fazla olduğu yerler** arasındadır. İç kesimlerde yer alan **Bursa ve Konya ovaları ile Gaziantep-Şanlıurfa platosu da tarım faaliyetleri sebebiyle fazla nüfusludur.** Erzurum-Kars platosunda, toprak verimli olmasına rağmen iklim ve yeryüzü şekilleri yerleşime uygun değildir. Bu nedenle burada nüfus azdır.

Bölgeler ve Önemli Tarım Ürünleri

Marmara B. Ayçiçeği, Pirinç, Şeftali,

Ege B. Zeytin, Üzüm, Haşhaş, Tütün
İncir, Pamuk...

Akdeniz B. Muz, Turuncgiller, Gül,
Yer fıstığı, Pamuk...

İç Anadolu B. Buğday, Şeker pancarı,
Patates, Elma...

Karadeniz B. Çay, Fındık, Kivi...

Doğu Anadolu B. Kayısı, Arpa...

Güneydoğu Anadolu B. Antep fıstığı,
Kırmızı Mercimek, Pamuk, ...

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERÎ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

ÜLKEMİZDE HAYVANCILIK

Hayvancılık **Mera Hayvancılığı** ve **Besi Hayvancılığı** olarak ikiye ayrılır. Ülkemizde **Doğu Anadolu Bölgesinde mera hayvancılığı** yaygındır. Hayvanların **etinden, sütünden, Yumurtasından, yününden ve derisinden** faydalanılmaktadır. Ülkemizde **nüfusun fazla olduğu yerlerin çevresinde özellikle kümes ve büyükbaş besi hayvancılığı da yapılmaktadır**. İstanbul, İzmir, Ankara, Bursa vb. şehirler buna örnektir. Bu yerlerde kümes ve büyükbaş besi hayvancılığı sayesinde insanların bir kısmı iş imkânlarına kavuşarak geçimlerini sağlarlar.

Hayvancılık ve En Fazla Yetiştirme Alanları

Büyük baş Hayvancılık (Mera):
Erzurum-Kars platosu.

Koyun: İç Anadolu ve Güneydoğu Anadolu.

Kıl keçisi: Akdeniz bölgesi.

Tiftik keçisi: Ankara ve Siirt çevresinde.

Arıcılık: Muğla, Hakkâri ve Rize çevresinde.

Kümes Hayvancılığı: Ülkemizin Her yerinde özellikle Büyükşehirlerin etrafında.

İpek Böcekçiliği: Bursa ve çevresi

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE'NİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

ÜLKEMİZDE MADENCİLİK

Ülkemiz maden çeşitliliği bakımından zengin bir ülkedir. **Madenin çıkarıldığı yerlerde ekonomik faaliyet gelişir ve buna bağlı olarak nüfus artar.** Örnek olarak Zonguldak'ta taşkömürü, Batman'da petrol, Soma'da (Manisa) linyit, Murgul'da (Artvin) bakır, Seydişehir'de (Konya) alüminyumun çıkarılması bu şehirlerin hem ekonomisini canlandırmış hem de nüfusunun artmasını sağlamıştır.

Ülkemizde Çıkarılan Bazı Madenler ve Çıkarıldıkları Yerler.

Demir: Sivas (Divriği) Malatya (Hekimhan) ...

Bakır: Artvin (Murgul)
Kastamonu (Küre)

Krom: Elâzığ (Guleman), Muğla (Fethiye, Köyceğiz...) ...

Bor: Balıkesir, Bursa, Kütahya ve Eskişehir...

Taş Kömürü: Zonguldak, Karabük ve Bartın

Petrol: Batman, Diyarbakır...

Linyit: Kütahya, Manisa, Kahramanmaraş...

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERÎ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

ÜLKEMİZDE SANAYİ

İşlenmemiş (ham) ya da yarı işlenmiş maddelerin işlenerek mamul (kullanılabilir) madde hâline getirilmesine sanayi denir. Sanayi aynı zamanda ham maddeleri işlemek, enerji kaynaklarını oluşturmak için kullanılan yöntemlerin ve araçların bütünüdür. Bir ülkenin ekonomik ve toplumsal kalkınmasına o ülkenin sanayisi katkı sağlar. **Ülkemizin sanayisi en gelişmiş bölgesi Marmara bölgesidir.**

Ülkemizde Önemli Sanayi Kolları ve Geliştiği Yerler.

Demir-Çelik Sanayi: Hatay
İskenderun, Karabük, Zonguldak
Ereğli.

Bitkisel Yağ Sanayi: Akdeniz, Ege ve Marmara Bölgesinde.

Petrol Rafinerileri: Batman, İzmir, İzmit ve Kırıkkale.

Şeker Sanayi: Uşak, Konya, Kayseri,
...

Pamuk ve Pamuklu Dokuma: Adana, Antalya, Aydın, İzmir...

Gıda Sanayi: Adana, Konya, Gaziantep...

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERÎ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

ÜLKEMİZDE TURİZM

Turizm faaliyetlerinin geliştiği yerlerde iş olanaklarının fazla olması buraları cazip hâle getirir ve bu yerlerin nüfusunu artırır. Örneğin deniz turizminin geliştiği Antalya, Muğla, İzmir, Aydın, Mersin gibi illerimizin nüfusu yaz aylarında daha fazla olmaktadır. Aynı şekilde kış turizmi merkezlerinden Uludağ, Palandöken ve Kartalkaya’da da kış aylarında nüfus artmaktadır. Ülkemizin hemen hemen her yerinde Kültür turizmi yaygın olarak yapılmaktadır. Bunların yanında Kaplıca turizmi, Sağlık turizmi, yayla turizmi, dini turizm de... ülkemizde yapılan diğer turizm çeşitleridir.

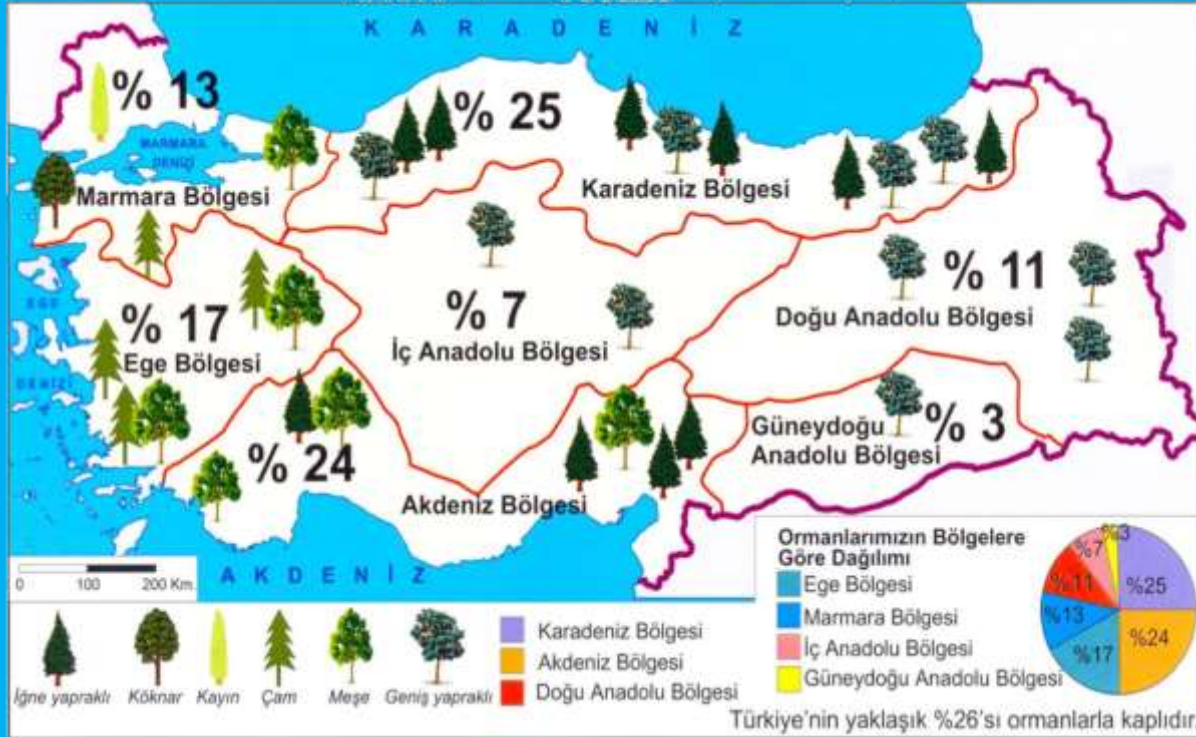
6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER TÜRKİYE’NİN BEŞERİ COĞRAFYA ÖZELLİKLERİ

ÜLKEMİZDE ORMANCILIK

Ülkemizde orman varlığı **en fazla Karadeniz bölgesinde** (Yüzde 25) mevcuttur. Bunu Akdeniz Bölgesi (yüzde 24) Ege Bölgesi (yüzde 17) takip eder. Orman varlığı **en az olan bölgemiz ise Güneydoğu Anadolu** bölgesidir.

Ormanlarımızdan **Kağıt üretimi, Kereste, Mobilya üretimi, Kozmetik ve ilaç sanayi, reçine ve sığla yağı üretimi...** gibi birçok şekilde faydalanılmaktadır.

ÜLKEMİZDE EKONOMİK FAALİYETLERİN ÇEŞİTLİ OLMASININ NEDENLERİ

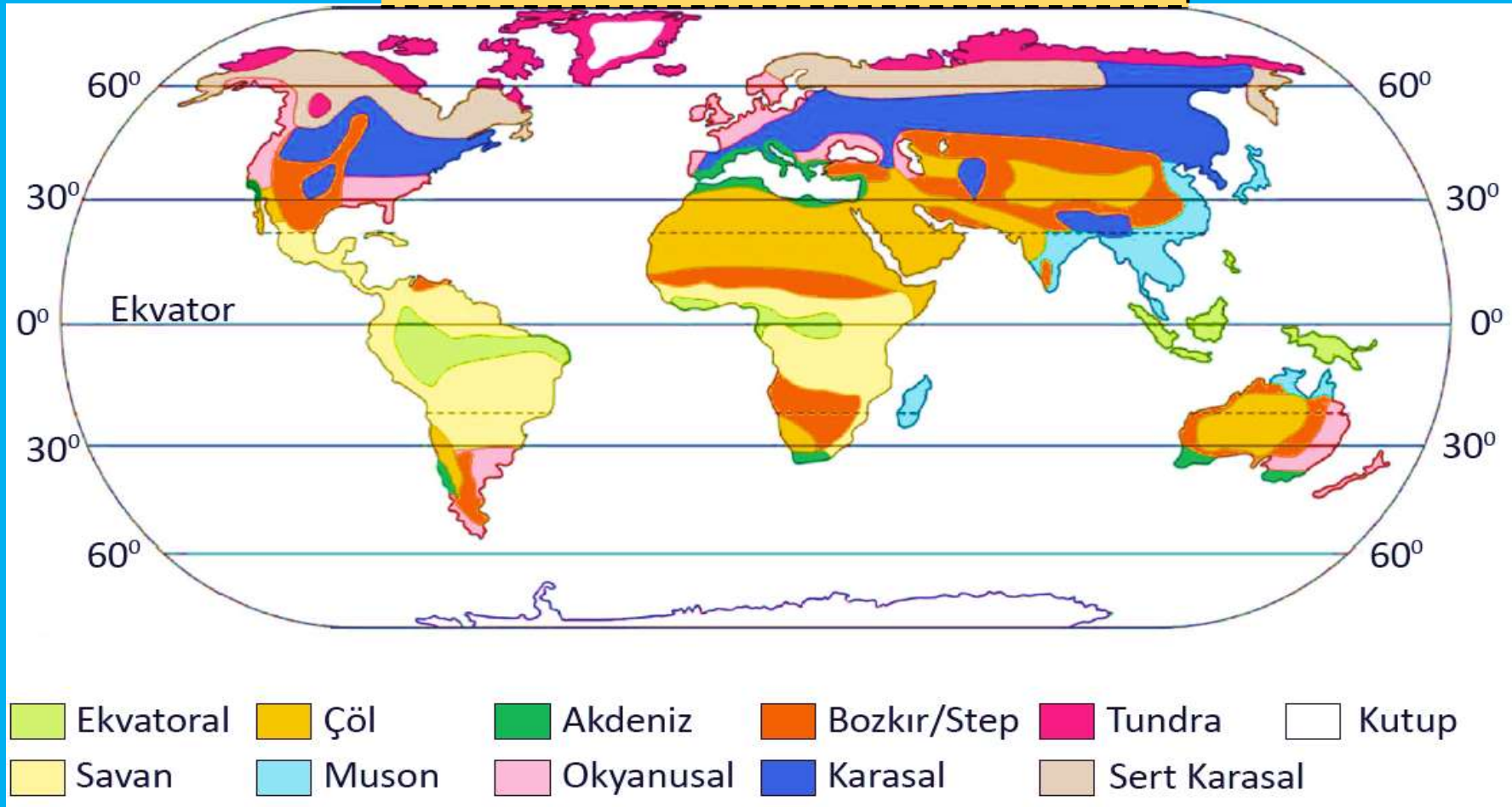
- Ülkemizde **iklim koşullarının uygun** olması ve Farklı iklimlerin görülmesi.
- Ülkemizin **üç tarafının denizlerle** çevrili olması.
- **Yer altı kaynakları** bakımından **zengin** ve bu kaynakların çeşitli olması.
- **Yeryüzü şekillerinin çeşitlilik** göstermesi.
- **Ticaret yollarının** geçiş güzergahında olması.
- **Gelişmiş bir ulaşım** sistemine sahip olması.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER FARKLI İKLİMLER FARKLI YAŞAMLAR

Hava durumu kısa süreli gün içerisinde **değişkenlik gösteren** hava olaylarıdır. İklim ise herhangi bir yerde **uzun yıllar değişmeyen hava olaylarının** yıllık ortalama değeridir. Ülkemizde olduğu gibi dünyanın farklı yerlerinde de farklı iklim özellikleri yaşanmaktadır. Dünyada farklı iklimlerin yaşanması farklı bitkilerin, tarım ürünlerinin ve yaşam tarzlarının ortaya çıkmasına neden olmuştur.

DÜNYA ÜZERİNDE FARKLI İKLİMLER BULUNMAKTADIR

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER FARKLI İKLİMLER FARKLI YAŞAMLAR

İKLİM HAYATIMIZI ÇOK ÇEŞİTLİ ŞEKİLLERDE ETKİLER BUNLAR ARASINDA

- Bitki örtüsünü
- Nüfus ve yerleşmeyi
- Sanayi ve turizmi
- Beslenme alışkanlıklarını
- Konut tipini

- Hayvan türlerini
- Yetiştirilen tarım ürünlerini
- Giyilen kıyafetleri
- Ulaşımı
- Isınma şeklini

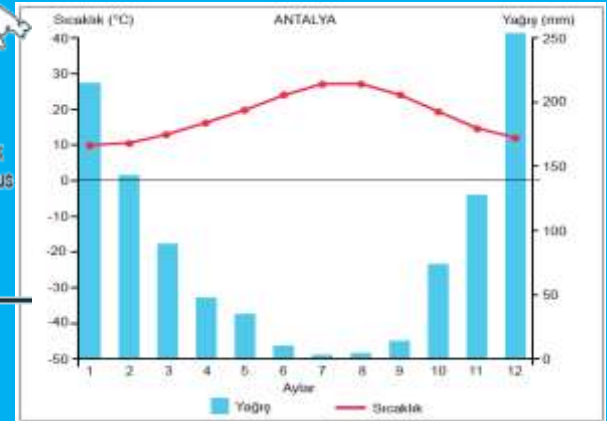

İKLİMLER VE ÖZELLİKLERİ

AKDENİZ İKLİMİ

Dünyada 30° enlemleri civarında görülmektedir. (Akdeniz çevresinde, Güney ve Kuzey Amerika'nın 30° enlemlerinin batısında, Güney Afrika'da ve Avustralya'nın güneyinde)

Yazları sıcak ve kurak kışları ılık ve yağışlıdır.

6.SINIF ÖĞRETEN DEFTER

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER FARKLI İKLİMLER FARKLI YAŞAMLAR

Bitki örtüsü kısa boylu bodur ağaçlardan oluşan **Makidir.**

En karakteristik bitkisi **Zeytindir.**

Yazların sıcak ve kurak geçmesi **kıyı(Deniz) turizminin** gelişmesini sağlamıştır.

Kışlar ılık geçtiği için portakal, mandalina, limon vb. **turunçgiller** yetiştirilmektedir.

Kışlar ılık geçtiği için **Seracılık** faaliyetinin yapılmasına olanak sağlamıştır.

Geleneksel Mimaride **Taş evler** yaygındır.

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER FARKLI İKLİMLER FARKLI YAŞAMLAR

KUTUP İKLİMİ

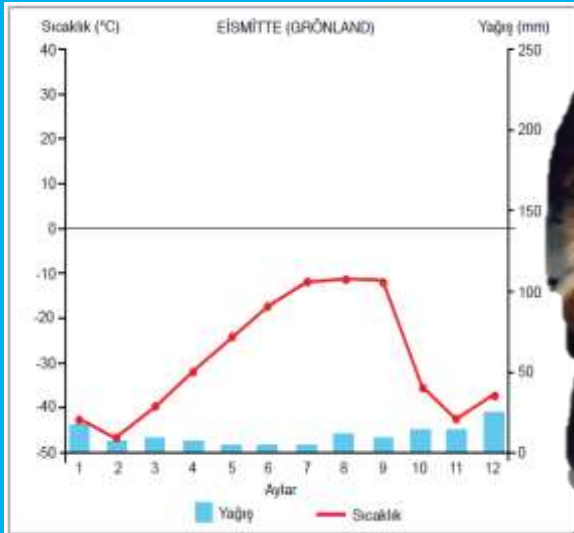
Dünyada **Kuzey ve Güney kutbuna yakın yerlerde** (Grönland ve Antarktika) görülür.

Yıl boyu **dondurucu soğuklar** hakimdir. **Toprak donmuş** haldedir. **Bitki örtüsü yoktur**. Bundan dolayı insanlar balıkla beslenir. (İklimin **Yiyeceğe ve Ekonomik faaliyete** etkisi)

Kuzey kutbuna yakın yerlerde **Eskimolar** yaşarken Güney Kutbunda kalıcı insan yerleşmesi yoktur. Eskimoların **İglo** denilen buzdan evleri mevcuttur. (İklimin **Konuta** etkisi)

Ulaşım genellikle köpeklerin çektiği **Kızaklarla** sağlanır. (İklimin **ulaşıma** etkisi)

Sürekli soğuklardan dolayı insanlar **kalın kıyafetler** giymek zorundadır. (İklimin **kıyafete** etkisi)

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER FARKLI İKLİMLER FARKLI YAŞAMLAR

MUSON İKLİMİ

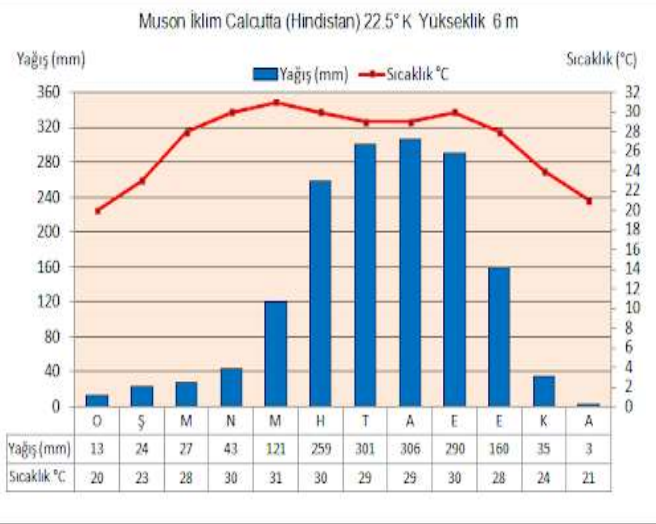
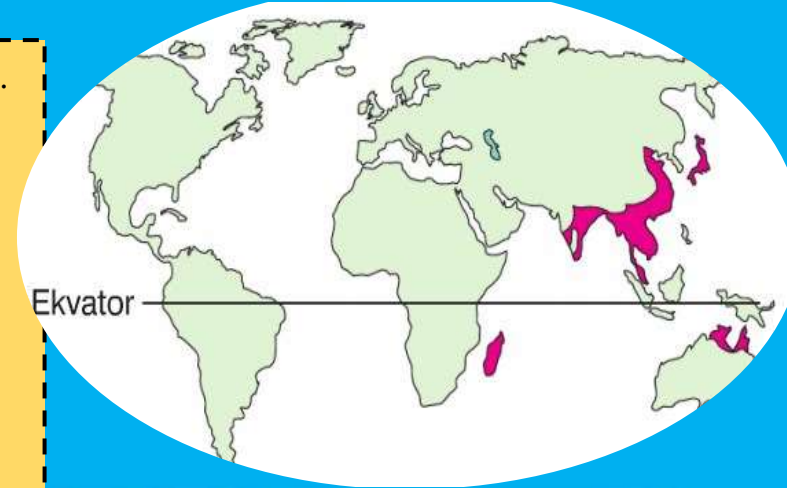
Dünyada **Güneydoğu ve Doğu Asya'da, Avustralya ve Madagaskar** civarında görülmektedir.

Yaz aylarında aşırı yağış görülürken kışları yağış azalmaktadır. Yaz yağışları sellere neden olmaktadır. (İklimin **Sosyal Hayata** Etkisi)

Yaz yağışları bol olduğu için yağışı seven **Pirinç Çay** gibi ürünler yetiştirilmektedir. (iklimin **Ekonomik** Faaliyete etkisi)

Yıl boyu sıcaklıktan dolayı **İnce kıyafetler** tercih edilir. (İklimin **kıyafete** Etkisi)

Aşırı yağışlar sonrası sel baskınlarından korunmak için **evler Yerden yüksekte** direkler üzerine yapılır. (İklimin **Evlere** etkisi)

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER FARKLI İKLİMLER FARKLI YAŞAMLAR

EKVATORAL İKLİM

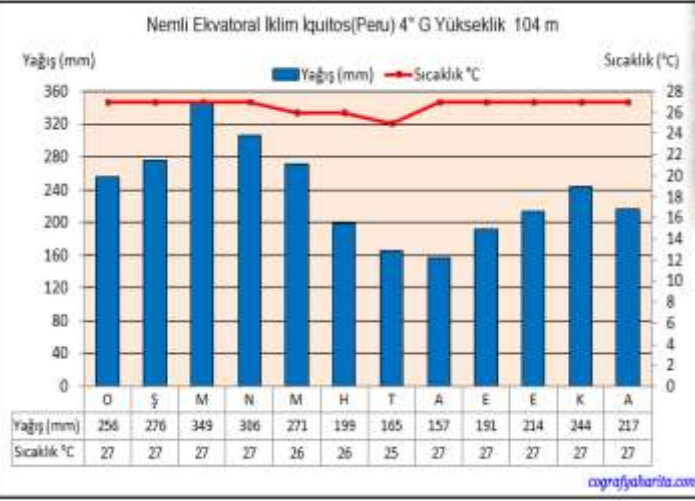
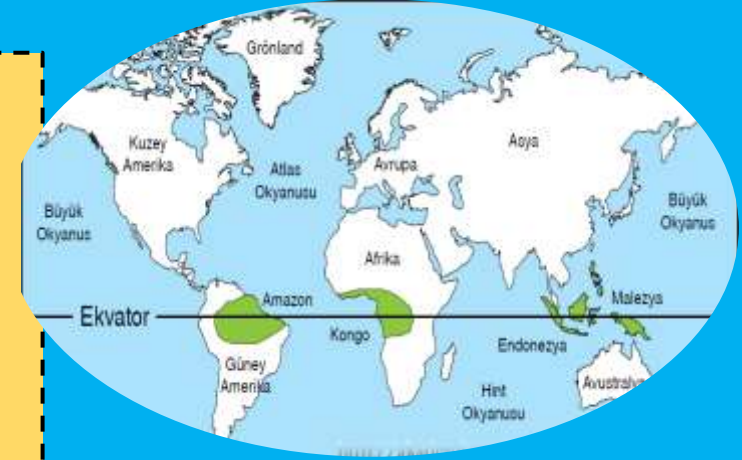
Dünyada **Ekvator çizgisi üzerinde Amazon ve Kongo havzası ile ve Endonezya** civarında görülmektedir.

Yıl boyunca **Yağış Nem ve Sıcaklık** fazladır. Bol yağıştan dolayı **Bitki örtüsü gür ormanlardır.**

İklimin görüldüğü yerlerde **Muz, Hindistan cevizi, mango, kakao** vb. tropikal tarım ürünleri yetiştirilmektedir. (İklimin **Ekonomik** Faaliyete etkisi)

Yıl boyu sıcaklıktan dolayı **İnce kıyafetler** tercih edilir. (İklimin **kıyafete** Etkisi)

Deniz seviyesine yakın yerlerde aşırı nem ve gür ormandan dolayı insan yaşamı olumsuz etkilenir. Bundan dolayı insanlar yerleşmek için yüksek yerleri tercih eder. (İklimin **yerleşmeye** etkisi)

3.ÜNİTE İNSANLAR, YERLER VE ÇEVRELER FARKLI İKLİMLER FARKLI YAŞAMLAR

ÇÖL İKLİMİ

Dünyada 30° kuzey ve Güney enlemleri civarında görülmektedir.

Yıl boyunca **çok az yağış alır ve sıcaklık çok fazladır**. Çok az yağıştan dolayı **Bitki örtüsü yok ya da yer yer Kaktüs tür**.

İklimin görüldüğü yerlerde **çok az yağıştan dolayı tarımsal faaliyetler yok denecek kadar azdır**. Genelde Vahalarda **hurma** yetiştirilir. (İklimin **Ekonomik** Faaliyete etkisi)

Aşırı sıcaktan dolayı **İnce ancak vücudu kapatan kıyafetler** tercih edilir. (İklimin **kıyafete** Etkisi)

Ulaşım genelde suya dayanıklılığı nedeniyle **develerle** sağlanır. (İklimin **ulaşıma** etkisi)

